

ний план регулярного планування і забудови нашого міста, межі якого планувалось розширити до ставка Скоропадського на півночі до сьогоднішнього залізничного вокзалу — на сході... При цьому головні і рясові вулиці повинні були бути завширшки 8, а провулки — 5 сажнів (один сажень дорівнює 2,13 м). Але цей план почали здійснювати лише в кінці 18-го століття, а завершили на початку 19-го. Тобто, більшість вулиць сучасного Глухова була «викреслена» зодчими на місцевості у першій половині 19-го століття.

Як відомо із документів минулих років, і візуально всі кам'яні храми гетьманської столиці вражали гостей нашого міста своєю величністю, пишністю декоративного оформлення фасадів та інтер'єрів. І не тільки храми. Наприклад, другий будинок Другої Малоросійської колегії, який було побудовано у другій половині 18-го століття за проектом і під керівництвом архітектора Андрія Квасова, а через декілька років зруйнованого у вогні пожежі 1784 року, у літературі минулих віків називали «Восьмим чудом світу». (На фундаментах цього красеня сьогодні тримаються учбово-господарські і виробничі корпуси профтехучилища № 31 та двоповерхового гастроному)...

Сьогодні «ніхто не знає», де народилось рішення «залізних голіафів» — терміново знищити у Глухові собор минулої Соборності... Однак відомо, що за день до запланованого руйнування цієї споруди до місцевого комітету КПУ були «запрошені» архітектор нашого міста і майстер вибухових справ Глухівського кар'єру, що у селі Баничі. Їх ознайомили з рішенням, яке було прийняте на найвищому рівні. У ньому йшла мова про термінове знесення собору, який фізично постраждав під час останньої війни і продовжував саморуйнуватись у занедбаному стані... І на той час місцеве керівництво хвилювала не подальша доля собору, який духовно поєднував у собі колегіальні функції... «поместного і архиерейського» зібрання у Глухові найвищого духовенства і Генеральної старшини, а лише технологія безпечного руйнування Колоса козацького урядування!.. Перед присутніми цієї «Темної вечери» у жовто-білому будинку було поставлено декілька питань. Наприклад, як швидко і безпечно повалити велетня («батька»), щоб він, не дай боже, не придавив когось з місцевих комісарів, як оперативного вивезти з центру міста тисячі тонн битої цегли і щоб навколо цієї «архітаємничої» справи не виникло великого галасу, на який тоді ніхто не реагував... На «темній» нараді також йшла мова про посилення боротьби з вітринними млинами... — «Хватит дурачить народные массы!»... І було прийнято рішення — підірвати гігантський монумент багатолітньої історії і культури нашого (Сіверського) краю, а бити цеглу від... соборності вивезти у різні місця нашого міста на потужних на той час ЗІСах, котрі належали колгоспу ім. Леніна, центральна садиба якого розміщується на західній околиці Глухова. Отже, прикриваючись ім'ям двох загадкових вождів, місцеві «товариші» свідомо практикували державний вандалізм, як елемент розвиненого цинізму, що було до лиця... безликим «бэгам» і всій тоталітарній системі чи режиму.

І повалили... Розштовхували туди-сюди, туди-сюди великі і малі каміння й ще теплі брили від тільки-но поваленого велетня... нашої історії і культури бульдозером на тракторі С—100, поруч з яким надирвано гуркотіли переважені заповнені ЗІСі... І дійсно, що апетит виникає під час їди... «До основанья...!» І То була «залізна» епоха залізобетонних... кухарок, які все бачили таким, яким бажала бачити всесвіт система.

Сьогодні у межах нашого міста залишилось лише декілька монументальних красенів цивільної, культурної, фортифікаційної і технічної архітектури із трьох-чотирьох десятиків, які прикрашали наше місто у дореволюційні роки. Всі рідкісні споруди ми повинні захистити юридично і фізично від будь-яких руйнівних потягів, від глугому неуків і нечемників.

Володимир ТКАЧЕНКО,

м. Глухів

ДОРОГА ДО ГЕ

Влітку 1988 року ми їхали до Івангорода, у музей великого російського художника Миколи Миколайовича Ге. Але перед цим хотіли відвідати могили митця та його дружини, Ганни Петрівни. Знали, що знаходяться вони на хуторі Шевченковому в Бахмацькому районі. Декілька разів зупинялися, питаючи дорогу. Та як доїхати до цього хутора, ніхто не знав. Без особливої надії зупинилися біля симпатичного парубка. Ні, де хутір Шевченка, він не знав.

— Невже ніхто не знає, де похований художник Ге? — невтрималася я.

— А, так вам треба хутір Ге? Так би і сказали. Вам сюди, — він показав рукою в потрібному напрямку.

Ми були дуже вражені, адже хутір було перейменовано ще в далекому 1927 році. А пам'ять людська і досі зберегла цю назву, і, як потім ми пересвідчилися, і

пам'ять про людину — одного з найвидатніших художників-гуманістів минулого століття.

Микола Миколайович Ге поселився на хуторі, який мав тоді назву Іванівський, у 1876 році. Професор історичного та портретного живопису, член Петербурзької Академії мистецтв, автор славнозвісної картини «Темна вечерея», яку придбав сам Олександр II для музею Академії. Чому ж він проминяв усе це на тихе хутірське життя? Чого шукав тут, на лоні мальовничої української природи? Відповіді в його листах:

«Все, что могло бы составить мое материальное благосостояние шло вразрез с тем, что мною чувствовалось на душе».

«Я буду хозяйничать и этим жить, а искусство будет свободно».

І ще: «Лучше в лишениях окончить, но не изменять своим убеждениям. А помнить все равно, что на золотом ложе или под воротами».

«Що є істина?» — це не тільки назва написаної ним саме тут картини, це і запитання до самого себе і відповідь знову ж у листі до Л. М. Толстого, щирим приятелем і послідовником якого був художник.

«Мне только и радости, что я могу чувствовать эту истину». Про все це ми дізнались побувавши тоді в народному музеї художника М. М. Ге, створеному з ініціативи спочатку вчителя історії, а потім і його беззмінного директора протягом трьох десятиліть Олександра Силовича Циганка і при активній допомозі правнучатої племянниці художника Ольги Севаст'янівни та її чоловіка Миколи Миколайовича Кузнецових.

Ще під час святкування десятирічного ювілею музею Миколи Миколайовича Ге, Олександр Силович наголошував на необхідності зміни його статусу, переведення його в ранг філіалу Чернігівського художнього музею. І він був правий. Бо вже минулого року, коли ми знову побували тут, нас вразило запустіння не тільки на самій могилі (де і досі красується надпис «Іморурці Петрівна Ге» замість Ганни Петрівни), але і в музеї. Формально він існує, ним на громадських засадах опікується учителька А. П. Гриценко. Але такого поняття як народне, народний зараз вже не існує, або державне або моє. До речі, як сказала нам в розмові Антоніна Павлівна, є вже і спроби деяких бізнесменів зробити його «своїм». Воно, може, й непогано, якби у музею з'явився справжній господар. Зберігається ж «Розп'яття» Ге ось вже майже століття в приватній колекції ОРСЕ під Парижем (про згадане також довідалися в музеї, хоча в літературі про це і не згадується). Але то у Франції, а то у нас, і я не впевнена, що через деякий час багатющий документальний матеріал, інші цінні раритети не потраплять у ту ж Францію, чи за океан.

І ще одне. До хутора, який розташований недалеко від залізничної станції Плиски, дуже важко добиратись, бо немає дороги з твердим покриттям.

Хоч цією дорогою і прийшов свого часу до М. М. Ге Л. М. Толстой, але зараз варту було б ці 4—5 км шляху привести в порядок.

Ірина РАЛЬЧЕНКО,

м. Чернігів.

ДИВО МИСТЕЦЬКЕ—ДИВО САМОБУТНЄ

Це були, здавалося б, рядові шістдесяті роки. Ольга Боднар-Талин навчалася в школі в Рочестері. Енергійна. Допитлива. Оригінально малювала. Захоплювалася театральним життям. Та коли заходила розмова між друзями, хто й ким буде, про Ольгу говорили: «Бути тобі відомою актрисою. А може, навіть оперною зіркою. Грати великі ролі у фільмах».

Судили з того, що бачили, який неспокойний творчий характер мала дівчина, як вона тягнеться до знань, цікавиться великими постатями мистецтва.

Проте все це більше жило в самій дівчині. Бо вона мало з ким ділилася своїми подальшими життєвими планами. Але з раннях років було видно: найбільше віддавалася малюванню, сцені.

Навчалася східно-європейським танцям, співала як солістка у відомому тоді на весь Рочестер церковному хорі. Причому, вже тоді голос Ольги знавці церковного співу відзначали як рідкісний, а представники української громади (батьки Ольги Боднар-Талин теж українці. Батько Р. М. Боднар із Західної України, а мати — А. С. Боднар родом з Козилівки Корюківського району), а вона в Рочестері на той час була кількатисячною, — приходили помилуватися чарівним, цілющим співом.

Кажуть, щоб стати відомим артистом, необхідно піти складною, зигзагоподібною дорогою. Такою вона була, і в дуже відомій уже тепер актриси театру та опери американки та українки (за походженням Ольги Боднар-Талин. Відразу навчалася у школі